

List izhaja vsak petek

in velja s poštnino vred in v Gorici domu poslan: za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 s., za četrt leta 80 sold.— Kdor sam po-nj pošilja, plača 2 g. 50 s. Za ude nar. - pol. društva „Gorica“ je cena določena, kakor za druge naročnike. Posamezni listi se prodajajo po 6 sold. pri knjigarju Soharju na Travniku.

GLAS

Naročnina in dopisi

naj se blagovoljno pošiljajo opravišče v nunskih ulicah h. št. 386. Vse pošiljatve naj se frankujejo. Rokopisi se ne vračajo. Oznani se sprejemajo. Plača se za navadno vrstico, če se naznanilo samo enkrat natisne, 8 sold., če dvakrat, 12 s. če trikrat, 15 s.; za kolek vsakrat 30 s.

Državno-cerkvene postave.

Vsak, kdor hoče biti dandanes „liberalec“, meni, da zadostuje, ako ščuje proti katoliški cerkvi, grdi in zaničuje njene ustanove, ako po listih in društvih udriha in smeju izpostavlja njene služabnike, imenovaje jih mračnjake, nazadnjake in Bogve, kako se glasé vsi ti prelepi naslovi, ktere so si morali kar nalašč liberalci skovati, da bi ž njimi psovali duhovne in druge še verne ljudi in tako oskrunili pred nevednim ljudstvom. In res je dandanes to ime „liberalec“ tako priljubljeno in zapeljivo, da marsikterega zmoti in spravi s prave poti. Lep zgled v tem dajo nam naši „mladi“, ki so tudi hoteli biti po novi šegi tako liberalni, da so se celo narodnosti izneverili, da bi le tudi oni sloveli in smeli kinčati se s tem priljubljenim imenom in reči: „Mi smo tudi liberalci“. Kaj čuda tedaj, če se je prišla ta nalezljiva in kužna bolezen tudi viših krogov, vlad in ministrov, da hočejo biti tudi oni liberalni s tem, da snujejo katoliški cerkvi nasprotno postave.

„Davki naj se povišujejo ubogemu kmetu, če tudi pride na boben, mali obrtnik naj hira pod težkim jarmom kapitala, kupčija naj zaostane; hudodelstva, umori in ropi naj se širijo po kmetih in mestih, narodi naj se med seboj črtijo in sovražijo do smrti, internacionala, ta naj hujsi sovražnik človeške družbe in vsakega reda, razprostira; — da smo le liberalci in imamo nove cerkvene postave, s kterimi priznamo katoliški cerkvi le toliko pravic, kakor že prav moramo. S temi bomo lahko škofe in druge neljube duhovne odstavljali, prepovedovali jim vtikati se v politiko in, če drugače ne bo šlo, jih tudi zapirali. Tako bomo rešili čast liberalizma in ne bo nam manjkalo slave od liberalne strani.“

Take in enake misli, menimo, da obhajajo večidel vse sedanje vlade v Evropi, ker nimajo nujnišega dela, kakor da kujejo samo cerkvene postave, zraven pa se malo ali čisto nič ne brigajo, kako bi zboljšali revno materialno stanje svojih podložnih. Ali ker že reči tako stojé, treba je tudi pri prostemu Slovencu vedeti, ali imajo posvetne vlade sploh pravico, vtikati se v cerkvene zadeve in dajati katoliški cerkvi postave?

Če hočemo to vprašanje prav rešiti, ozreti se moramo na osnovo katoliške cerkve; saj se tudi sedanji postavodajalci kaj radi sklicujejo na tako zvane „temeljne postave“. Kakor je vsakemu znano, ustanovil je katoliško cerkev Kristus sam in jej dal tudi osnovo ali temeljno ustavo. V čem pa obstoji ta ustava katoliške cerkve? Njen ustanovitelj je rekel svojim apostolom: „Pojdite, učite vse narode.“ „Kterim boste grehe odpuščali, so jim odpuščeni....“ „Vse, kar boste na zemlji vezali, bo tudi v nebesih zavezano....“ V teh besedah Kristusovih je izražena cela temeljna ustava njegove cerkve, ktere ne sme nobena človeška oblast, naj že bo tudi liberalna v današnjem pomenu, predrugačiti, ako se noče ustavljati božji naredbi. Iz omenjenih besed tudi sledi, da je dal Kristus svojim apostolom trojno oblast. Prva obstoji v tem, da smejo oni njegovo sveto vero učiti, krivovore zavreči in zadnjo, odločilno besedo izreči o dvomljivih verskih rečeh. Druga oblast obstoji v tem, da smejo oni daritev svete maše opravljati, sv. zakramente deliti in blagosloviti.

Tretja oblast pa ni nič drugega, kakor, da smejo oni Kristusovo cerkev vladati, to je, postave cerkvene dajati in one, ki jih prelomijo, tudi kaznovati. Dalje sledi

iz omenjenih Kristusovih besed, da je zraven državne oblasti na zemlji še neka druga in sicer tista, ktero je Kristus svoji cerkvi podelil, ki je neodvisna od prve; kajti Kristus ni rekel svojim apostolom: predno boste hoteli to oblast izvrševati, morali boste še pri državah dovoljenja prositi, ampak: „Kakor je Oče mene poslal, tudi jaz vas pošljem“. To je razvidno tudi iz dvojnega različnega namena, kterega imate cerkev in država pospeševati pri svojih podložnih. Cerkev mora v prvi vrsti skrbeti za večni, med tem ko ima država naj prej časní blagor človeški pospeševati. Predrzo je tedaj, ako se posvetne oblasti samovoljno vtikajo v zadeve, ki po svoji natori že pripadajo v področje cerkveno, in dajajo po svojem kopitu cerkvi postave.

Cerkvi mora biti prosto svojo trojno oblast izvrševati, ako hoče svoj namen doseči. Pri državah je pa res smešno videti, ko bi ne bilo tudi žalostno, da hočejo one v prvi vrsti za večni blagor svojih podložnih skrbeti, ko še časnega nemorejo doseči. Malo se nadejamo, da se do časa še spametijo, predno pripeljejo svoje narode tje, od koder ne bo več rešitve. Sedanjim vladam velja kar nalašč stari pregovor: „Vsak naj pred svojim pragom pometa“!

Živinorejcem!

Razstava goveje živine.

dne 28. maja 1874 v Gorici.

Načrt, po katerem se bodo delila darila lepim živalim in po katerem se bodo prodajale mlade plemenske živali (telice in biči) na javni dražbi po znižani ceni:

C. kr. kmetijsko društvo v Gorici je sklenilo, da letos poskuša razdelitev daril, ktera bo delila lepi živini po sledečih pogojih:

Listek.

EVFEMIJA.

Povest iz prvega stoletja kristijanstva.

Spisal A. Lukovič.

(Dalje in konec.)

IV.

Kaj se steka množica naroda, kaj se giblje ljudstvo oglejsko, zakaj dere iz ulice v ulico, iz mesta ven na prosto? Kaj, morda je napovedan ljut boj divjih zveri, ali bodo morda skusili svojo urnost smrti obsodjeni gladijatori? Želi li krvoželjno ljudstvo gledati, kako da bode dvoje ljudi na areni grenkeje svoje osodi konec storilo?

Todá po mestu se danas ne odmeva navadni jek: panes et circenses. Ves drug prizor jih čaka. Pred mestom razprostira

se širok prostor, imenovan Martovo polje. Tu stoji pripravljen visok oder, na obeh straneh odra stojé rimski ponosni vojščaki, med njimi so razstavljeni „drakonariji“, glavo i hrabra njihova pleča pokrivajo oroslanove kože, na drogih držaje znamenja oddelkom, ljutega zmaja; tu stoje „aquiliferi“ v desni tiščaje nepremagljivega orla. Krasen pogled! V žarečih žarkih svetlega popoldanskega solca leskečejo se vojniki visoke čelade, sulice se bliščijo, ščit se k ščitu strinja. Bogovi! vi ste strašni! Hudo se hočete maščevati. Jupiter je vzel v roke svoj strel, strela je vdarila kristjane. Toda ne vi, bogovi, ne vi, vi niste močni, ampak strast i spačeni paganski fanatizem vzdignila sta svojo morečo roko nad mirne Kristjane.

Evo! tam na odru sedi Sebast, ponosno dviga čelo, ogenj poln sovraštva šviga mu iz oči. Tik njega stoji vojak, „ima-

ginifer“, na drogu drže podobo Sebastovo, kajti kot glavar mesta, bil je po oglejski vstavi tudi poveljnik ondašnje posadke. Bolj na strani, na levici stoji Sempronij, porugljivo gledaje okolo sebe: zmaga je moja! bere se na njegovem obrazu. Na desnici glavarjeve stoji Monofant, njegov obraz je bolj podoben peklenskej spaki nego obličju človeškemu i pred njim — oj! tiger ljubi svoje mladiče i afrikanski oroslan boža mlade. Todá poganski, strasti vdani, Valent ne zmeni se za svojo krv.

I tam? Tam v sredi med ošabnimi vojniki i ljudsko radovedno množico, tam stoji Evfemija, proti nebu so njene oči obrnjene, njena kolena objema uže onemogla Dora. I kakošen je njeni na pol nagi život? Ta nij več zala devica, iz mnogih globokih ran cedi se krv ter moči krvoželjno zemljo i trupla družih umorjenih kristjanov, koja so v preteklih dnevih ljuti Sebastovi

1. Za to je odločenih for. 2400, s katerimi se bodo kupile živali (biki in telice) žlahnih plemen (za mleko in drugo za vprego.)

2. Razdelitev daril bo dne 28. maja t. l. v Gorici na živinskem trgu; ob 8. uri zj. morajo biti uže prignane živali na odločeni prostor.

3. Razstave morejo vdeležiti se vsi posestniki in kmetje dežele, ki imajo:

a) bika, b) krave, c) vprežne voli, d) vpitane voli, e) telice.

4. Darilo morejo dobiti biki vsakterega plemena, da so le dobri in ne stareji od 5 let in da so do sedaj bili rabljeni za pleme v kaki občini dežele. Mladi junčki, ki so le eno leto stari, morejo dobiti darilo, le ko se lastnik zaveže, da bo rabil junčka o svojem času za pleme vsaj do 4. leta starosti.

Biki, ki so bili izrejeni v deželi, bodo imeli prednost pri enakih lastnostih, pred drugimi iz drugih dežel vpeljanimi.

5. Krave ne smejo biti stareje od 8 let in one vpeljane iz drugih dežel dobijo darilo, le ko jih je imel razstavljačec vsaj eno leto. Pri enakih lastnostih imajo prednost v domači deželi izrejene krave s teleti.

6. Vprežni voli ne smejo biti stareji od 8 let in razstavljačec mora dokazati, da so bili izrejeni v deželi ali da jih ima uže dve leti.

7. Le vpitani voli, ktere je razstavljačec imel vsaj 6 mesecev, dobijo darilo prednost imajo pa v deželi izrejeni.

8. Teleta, ktera je izredil razstavljačec, in namenil za pleme, morejo dobiti darilo.

9. Vsi ti dokazi morajo biti podpisani od županstva.

10. Poseben presojevalen odbor bo pregledal razstavljene živali in potem prisojeval darila in častna pisma.

11. Razstavljačci, ki ne dobijo darila pa so vredni častnega priznanja, morejo prejeti sledečo odškodnino za popotovanje: Razstavljačci iz okrajev: Gradiške, Tržiča, Kormina, Kanala, Komna in Ajdovšine dobé po 5 fr.; oni iz Červinjana, Sežane, Tmina, Bovca in Cirknega po 10 fr.

12. Za darilo se bodo delila mlada teleta, pa razstavljačec mora v darilo sprejeto tele ohraniti za pleme v deželi, če ga pa proda drugemu v deželi, mora ta poslednji ob enem pri kupu prevzeti odgovornost, da ostane dotična žival 4 leta za pleme v de-

beriči zasačili. I še vedno padajo na njen hrbet udarci ljutih rabeljnov! A ona? Ne mara zato. Akoravno je telo razmesarjeno, duša je zdrava, hladna vest hladi jej rane skeleče, njen duh pričakuje odrešenja le iz nebes, pogum jej delijo besede onega, za kojega trpi, besede: „kedor do konca zvest ostane, ta le bo venčan“.

Mir, po obličju razlit, razkači še bolj njene trinoge: „Proč ž njo!“ kriči besni oče. „V ječo z odpadnico!“ odmeva se iz ust Sempronijevih. „Pod meč z izdajalko!“ hrešči Monofantov glas, ker ljudstvo, akoravno zbegano otira si pri tem pogledu marsikatero solzico. Uže, uže, se sočutje zbrane množice obrača k zatiranej nedolžnosti, todà:

„Osveta bogovom! Smrt razžaljivkej rimskega naroda! Smrt onim, koji, so o-

želi. Vsikdar mora biti taka prodaja naznanjena c. kr. kmetijskemu društvu, ktero mora vedeti, kje da bodo one živali.

13. Teleta, ktera se ne bodo podarila, se bodo razprodajala tisti dan na javni dražbi po znižani ceni.

14. Vsak, ki se hoče vdeležiti dražbe, mora pokazati pismo svojega županstva, da je v dotični občini kmetovalec.

Živali se bodo izročevale kupcem nemudoma po izvršeni dražbi proti gotovemu plačilu.

15. Vsak kupec in tudi podarjen prevzame dolžnost, da ohrani žival za pleme v deželi do 4. leta starosti.

Ob enem mora naznaniti kraj, v kterem bo izrejal in rabil za pleme dotično žival in ko bi jo prodal drugemu, mora premembo nemudoma naznaniti c. kr. kmetijskemu društvu.

Ko bi živina zbolela, mora lastnik nemudoma naznaniti to c. kr. kmetijskemu društvu, ktero bo poslalo živino-zdravnika, da jo ogleda.

Kmetijsko društvo more v posebnih opravičenih slučajih privoliti, da se more pred 4 leti prodati taka živina.

16. Ko bi kupec ali podarjeni prodal drugemu bika ali telico, ostane še vedno odgovoren c. kr. kmetijskemu društvu, dokler nov lastnik ni od njega „za odgovornost pripoznau.“

17. Občine morejo kupiti živali in plačajo znesek v 12 mesečnih obrokih, dolžni so pa, da vodijo zapisnik, v kterega zapisujejo rabo bika za pleme, itd. Društvo bo dotične obrazce živinorejcem poslalo.

Kedor bo kupoval v imenu občine, mora dokazati pooblastilno pismo izvršeno po §. 52 občinskega reda.

C. K. KMETIJSKO DRUŠTVO

v Gorici 16. aprila 1874.

Podpredsednik

V. pl. Ritter.

Tajnik

Streinz.

Dopisi.

S Tominskega, 4. maja 1874. — Ko bi hotel primerno odgovoriti na dopis v zadnji „Soči“, kjer eden v imenu več „volilcev“ s Tominskega proti mojemu „Glasovemu“ dopisu od 13. aprila pod svoje krilo jemlje drž. poslanca Winkler-ja, bil

nečastili sinove Antenorove *), osramotili krv Enejidov!“ doni zopet glas iz fanatičnih ust Monofantovih i grozoviti oče skoči iz odra podere Evfemijo na tla; rabeljni priskočijo ter tirajo devi, Evfemijo i Doro, proti mestu. I ljudstvo? Rjové i tulè dere nestalna ljudska drhal za njima, v kratkem je prostor prost, le sled krvi po poti kaže zadnjo krvavo pot, kaže kam da moramo iti iskat nedolžne devi. Kam pelje toraj ta pot?

V.

V zapadnem delu mesta, na oglu mestnega ozidja stoji visok stolp, posledno stanovanje marsikateremu hudodelniku. Valovi

*) Kot Tit. Livij pripoveduje, so se po padu Trojanskega slavnega mesta nekateri Trojanci pod vodstvom Antenora v skrajnem kotu adrijskega morja naselili.

bi moj odgovor kaj lahek; zadostovalo bi mi samo, ko bi po njegovem, sicer ne posne-manja vrednem zgledu narisal edno ali dve pikantni črtici — teh bi tudi meni ne manjkalo — iz privatnega življenja kakega Tomince, in s tem bi bila cela reč odpravljena. Ali tega, menim, bi ne odobral nobeden človek, ki ima le nekoliko še zdravih možgan v glavi ali pa ni samo škandaloljuben; ker to je gotovo otročje in smešno, da ne rečem kaj hujšega, ako se „punctum quaestionis“ prestavi na čisto tuje polje, kamor ne more slediti več nobeden pošten človek. Res je tak način naj loži ogniti se neljubemu vprašanju, ali časten gotovo ni. Jaz za zdaj ostanem še pri stvari, pa hočem bolj odločno govoriti. Ker mi dopisnik očita, da ne priznavam več zaslug, ktere ima W. za Goriško, posebno za Tominski okraj in ktere je celo „Gl.“ nekdanj priznal, primoran sem izreči, da dopisnik ne ve, o čem se prav cela reč suče. Moja naloga ni, tudi si ne prilaščujem, da bi jaz opravičeval nekdanje in sedanje postopanje „Glasovo“ proti Winkler-ju, marveč trdim po svojem mnenji, da je velik razloček med „nekdanj“ in „zdaj“, med Winkler-jem kot okr. glavarjem in drž. poslancem. Da W. ni bil dober, pošten, delaven in zato tudi priljubljen okr. glavar, tega tudi jaz nikdar in nikjer nisem tajil; jaz rad tudi priznavam, da je on v mnogoterih ozirih veliko koristil nam hribovcem. Ali jaz na drugi strani tudi menim, da se mu v tej reči ne smejo prav take velikan-ske zasluge pripisovati. Zakaj neki je bil postavljen kot okr. glavar, kakor da je skrbel za svoj okraj? njega ste vest in dolžnost vezale v to. In jaz tukaj pri nas ne vidim nobenega tako posebnega in izvanrednega W. dela; on je sploh svojo navadno službo vestno in dobro opravljal. Tu ne velja sklicavati se na druge okr. glavarje, ki ne skrbé za blagor ljudstva ali so morda še celo narodovi zatirovalci; ti kar ne ravnaajo vestno in zlorabijo dano jim oblast.

In kak je Winkler, nekdanji odločen narodnjak in federalist, zdaj v drž. zboru? Odgovor: *Ustavoverec in centralist*, ki se brati z naj zagriženšimi sovražniki naroda slovenskega in katoliške cerkve. Predelsko železnico doseči je njegov glavni namen, kakor se je sam nekdanj izrazil ali kakor mu je naložila dobro znana Tominska kli-

reke Nadiže pluskajo ob zidovje, njihovi plusk je zadnja tužna godba marsikateremu bitju človeškemu.

In v stolpu: Devi Evfemija i Dora klečite tam, tihi zamolkli zidovi pokrivajo njih nagoto, a one ne marati za pusto zidovje, ne za temno noč. Vsaj zidovje se je je vsmililo, noč je je odela, saj za trenutek ste varni pred krohotom razljutene-ga ljudstva, vsaj imate odihljaj par kratkih uric, da si polajšati tužno srce.

Al čuj! Vrata se odprò. Sempronij i drugi pomagači vstopè, njim naprej oče Valent, v rokah drže ojster meč.

„Evfemija! Dora! Spametnite si!“ odmeva se očetov glas.

Ozrite se devi, nebeška milina jima je po obrazu razlita, oči obrneta proti očetu, svetilnica v roci Sempronijevi pokaže

ka; zraven pa sme ustavovercem polagoma prodati svetinje slovenske. Iz tega je ob enem tudi razvidno, kako nespametno dopisnik očita nedoslednost „G.“, ki zastopa versko-narodna načela in mora zdaj tu pa tam ali sam obsoditi sedanje W. raynanje, ali pa svoje predale odpreti kakemu take-mu dopisu; še hvaležen bi moral biti, da se je še med volitvami malokteri slov. časnik tako rezervirano držal proti W.; marveč zadene nedoslednost ono stranko, ki je do zadnjega trenutka kričala: „le uradnika ne“, pa je slednjič vendar le za-nj glasovala.

Dopisnik mi tudi očita in pravi, da jaz beračenje Winklerju podtikam. Tukaj velja za-me: „relata refero“. Slišal sem namreč iz ust tudi nekega volilca, ki je osebno z Winklerjem govoril, sledeče: „Mi smo W. povzdignili in nam mora biti hvaležen, da ne pride kot poročevalec o administrativnih šolskih stvareh v Trst, ampak namesto nekega družega namestniškega svetovalca, ki ima iti v pokoj, in minister mu je tudi že to mesto na Dunaji obljubil.“ Če hoče dopisnik to, mesto beračenje, prošnjo imenovati, je meni vse eno; ime samo ne spremeni na stvari nič.

Toliko odgovoriti „S.“ dopisniku zdelo se mi je potrebno; pristavim samo še, da smemo od drž. poslanca, ktereга so Slovenci volili, več tirjati, kakor da je le *samo za se* Slovenec in katoličan; ampak on mora povsod pred seboj nositi in priseči na stari slovenski program, ki pa ni Predilska železnica in ktereга gotovo niso postavili tisti sebični Tominski možje (?), ki vsakikratnega okr. glavarja le toliko časa v nebo kujejo, dokler služi njihovi sebičnosti. Dixi.

—y—

Iz Kanala, 6. maja. — (Vreme. — Obč. volitev. — Cerkv. slovesnost.)

Začnimo z vremenom. Letošnji april je marsikod ponoril. Štajarcem, ki so nam letos vino tgnili, so gorice deloma pozeble; na Ogerskem se tudi nič kaj ne hvallijo z vremenom. Vse kaže, da bomo morali prihodnjo jesen vodo piti. — V naših hribih, t. j. v Lokovcu, na Banjšicah, v

jima divje skrčeni obraz očetov. Ali v obrazu hčeric nij videti nobenega srda, ampak ljubezen i vdanost žari se iz njega; kristjanski „ne morem“, „ne smem“, bere se jima iz oči. Al besnost ne prenaša ljubeznivega očitovanja.

„Ha! bogovi! Tudi sedaj!“ zdivja oče, sestrici se objameti, trdno se oklenite, meč zabliskne i z mogočnim udarcem, kojega le strast porodi, dve nežnji glavi skakati po tleh, le umirajoči jezik še šopeta: „hvala Jezus!“

*

Za rano drugega dne, pred solnčnim svitom priveslajo v čolnu trije možje, skrbno nekaj v vodi iskaje. „Tu! tu!“ šepeta mlajši i veliko silo privlečejo na dan dvoje trupel, koja se še zmiraj okljenja držē. „Hvala Bogu!“ oddahne se starejši, „Fortunat, Valentinijan, glejta ti ostanki blage Evfemije i Dore častili se bodo še tačas, kedar bode na mestu ošabnega Ogleja trava zastla.“ Krepki udarci sledijo tem be-

Kalu in Lomu je zemlja za dober prst zmrznila. Tudi brez slane ni bilo. Niže in pri nas v ravani kaže trta prav lepó pa mrzlo je in bati se je, da nam zmrzal grozdje pred časom potrga.

Slabe leta morijo našega kmeta, pel je Prešérn in prav je imel. Vrh slabih let mori kmeta pa tudi nekaj družega. Razprtije, needinost in prepiri ne dadó priti ljudem do pokoja. Brali ste v „Soči“ in „Glas“-u, kake nerednosti so se godile pri zadnji volitvi občinskih mož v kalski županiji. Te dni so prinesli iz Trsta novico, da je ta volitev ovržena in nova razpisana. Vršila se bo 18. in 19. t. m. pri sv. Štefanu v Levpi. Da bodo ta pot vsaj za spoznanje drugačni možje izvoljeni, ni dvomiti. S tem pa ni še vse dognano. Najbolj beli glave ljudem to, kedo jim bode za naprej županil. Sedanji župan ne mara več za to službo, tistega, ki jim je pred leti župačil, gledajo nekteri pa preveč pisano, čeravno ne vedó zakaj. Toda naj že bo župan Peter ali Pavel, le to bi bilo želeli, da bi se nekteri volilci dostojnejše vedli kot prvi pot. Grdó je že bilo gledati, kako so nekteri, kterim prva volitev ni bila po volji, po Kanalu dirjali in pri nekterih moledovali, naj jim skujejo dopis, da ga pošljejo „Soči.“

Na god najdenja sv. Križa, 3. maja, smo imeli v Kanalu nenavadno cerkveno slovesnost. Blagoslavljali so novo britko martro. V Gorici imate nekaj tacių po cerkvah, tako velike in tako lepe pa ne. Naredil jo je Goričan Franc Bizjak, ki pa zdaj v Avčah domuje.

Ogled.

Avstrija. Verske postave tedaj so, malo da ne, že dovršene v državnem zboru. Zbornica poslancev ima obravnavati še zadnjo, četrto versko postavo. Verski odbor je že dovršil svojo nalogo. Sicer ste si zbornici, poslanska in gosposka, tje in sem kaj malega navskriž, pa stvar se hitro poravna, ker ministri so rekli, da verske postave morajo biti dovršene, pred da se zborovanje pretrga ali odloži, kar se ima te dni

sedam i čoln naglo kot pšica zgine po Nadiži v gostej megli.

* * *

Evo prvi žrtvi preganjanja Kristjanov v oglejskem mestu. A s tem bogovi še niso bili zadovoljni. Padale so zaporedoma najodličnejše glave kristjanske. Sv. Mohor bil je žrtva paganstvu, dijakon Fortunat ga spremlja na težavnem potu v večnost. Udarili so pastirja, ovčice so se razkropile, cerkev je zatrta. Bogovi, vi ste močni! Toda kri je seme kristjansko, v kratkem je Jupiter onemogel, Belen poginél, i hčeric prvočne cerkve pa po Slovenskem i sosednem laškem še sedaj krasno cvetó. Na mestu pak, kder je Monofant žgavne daritve bliščečim bogovom daroval, vzdiguje se sedaj zvonik visoke patrijarhalne cerkve daleč tje uzburjenim adrijskim valovom i skalnatim julskim planinam — zapomni si, narod, mi dragi! — mило-tužno pridigovaje: Fuit Aquileja.

zgoditi. Tako je gosposka zbornica § 9. druge verske postave preuredila in done-ske cerkvenih premoženj k verskemu zalogu precej znižala. Postava potuje sopet v poslansko zbornico in tu se nekateri srboriti poslanci močno hudujejo, n. pr. moravski Fuchs, in hočejo postavo še poojstriti; pa minister Stremayr jim pove na uho, da je imel že dovolj opraviti, da je verski odsek gosposke zbornice postavo sploh sprejel, ki se je tega branil. Pojasnenje Str. je koj pomagalo. Tudi pri tretji verski postavi je med zbornicami majhen razloček; pa hudega ne bo, tega ni se bati.

Možje državno-pravne strauke udele-ke udeležujejo se sploh le generalne debate, da povejo nasprotni stranki, ker jim gre, dobro poverjeni, da jim vse dokazovanje nič ne pomaga. Pri specialni debati zapustijo sploh vsi zbornico, kar liberalnim centralistom veselje greni. Ker ne zamorejo se znositi nad drž.-pravno, *versko* stranko, skavsajo se pa med seboj, da je veselje.

Tedaj verske postave so, malo da ne, že dovršene. *) Vsak kdor je čital liberalne, židovske, vladne, velike in male časopise, ki so one postave v nebesa povzdigovali in zemeljski raj v vsakem oziru ubogi Avstriji obetali, bi pričakoval, da zdaj bo konec vseh zadreg, posebno finančnih. Pa glejte! 1. maja je bila obletnica velikanske svetovne razstave na Dunaji, pa tudi obletnica (4. maja) velikanskega, nezaslišanega — *borsnega poloma*. Kake žalostinke (lamentacije) so zapeli in pojejo še oni židovski listi! Človek bi lastnim očem ne verjel, kar tukaj vidi in sliši. Osemdeset milijonov je država si izposodila, da bi oni polom nekako zakrpala, in zdaj žuga drugi še hujši polom od lanskega. Kupčija, obrtnija, blagostanje, oј kje si doma? V Avstriji ne, odgovarjajo oni listi, vse je razrušeno, vse potrto, ni je pomoči, je zdihovala te dni „N. fr. Presse“. Da, taka je gospodje! Imeli ste drugi nujniši posel, kot so verske postave, pa temu ste se ognili.

Sestavljena je bila komisija, da preiskuje vzroke borsnega poloma in stvar objavi; pa „vitezi borsnega poloma“, n. pr. Giskra et comp., tuhtajo, kako bodo v drž. zboru udrihali po jezuitih, samostanih in po kat. cerkvi (ali priležno ali ne, jim je vse eno), da le misli nevednega ljudstva odvrnejo od skeleče rane, na kateri krvavi vprašanju po vzrokih borsn. poloma pa se skrbno ogibajo, kajti vzrok so oni sami in nesrečne postave, ktere so skovali. Tako je na interpellacijo o tej stvari odgovoril dr. Herbst, glava naših matadorjev v drž. zboru, da je ložej prašanja staviti v tej zadevi, ko odgovarjati. In s tem je stvar odložena nar brže do jeseni; med tem dobijo kak drugi verski predmet, s kterim bodo čas potratili in pesek v oči metali, vprašanju pa se ognili.

Delegaciji delate še vedno le v odsekih, nar zanimiviši vtegne biti razprava o vojnih stroških, ki bodo precej veliki. Odkar je pruski „moloh“ v drž. zboru zadovoljil, da ima skozi sedem let v tej zadevi neomejeno oblast in čez 400 tisuč rednih vojakov, ne smejo tudi sosedne države, posebno Avstrija ne, zaostati.

*) 1. in 2. ste že potrjeni.

Vnanje države. Španjsko. Bilbao, ktero so Karlisti več mesecev obsedali, da je dobijo v roke in s katero pridobitvijo bi bil don Karlos svoje pravice skor dosegel, je padlo 1. maja v roke republikanske armade. Serrano, predsednik republike, si je slovesni vhod napravil koj drugi dan. Zmagali so prav za prav pruski kanoni in pruski častniki, koje je Bismark na pomoč poslal republikancem. Karlistov pravična stvar je s tem veliko zgubila, vendar ni še zgubljena. Karlisti, vidivši preveliko sovražno silo, so se za časa umaknili in svojo armado ohranili; republ. armada pa ima veliko zgubo, da bo komaj, zamogla Karlistom slediti ter jih napasti.

Domače novice.

(Zakaj vera peša?) Te besede naši nasprotniki vselej rabijo, kadarkoli hočejo udrihati po duhovnikih. Če kje kako pego zapazijo, hitro jo olepšajo in svojim bralcem ponudijo kot „izv. dop.“ ali kot pikantni odgovor na prашanje: Zakaj vera peša? Naj toraj povem jaz en faktum, zakaj vera peša in kedo je tega kriv. V nekem mestu, (kje? — ne povem) je učitelj, ki je bil nekda v pravem pomenu „klečeplaz“, svojim učencem (otrokom) rekel, da jim ni treba hoditi v cerkev krščanski nauk poslušati, tega imajo zadosti v šoli. Pokorni nedolžni otroci ubogajo svojega odgojitelja in h krščanskemu nauku — ni jih več. Ali ne bo zarad tega vera pešala, če učitelj v šoli zaukazuje k krščanskemu nauku *ne hoditi*?

(Pri srečkanji obligacij goriškega zemljišnega odveznega zaloge dne 30. aprila t. l. so bile izžrebane sledeče obligacije vse se kuponi:

Po 50 gl. star. den. štev: 106, 118, 123 in 132;

po 100 gl. st. d. štev: 98, 152, 236, 274, 295, 454, 466, 539, 598, 647, 649, 802, 825;

po 500 gl. st. d. štev: 43, 88, 134, 178, 197;

po 1000 gl. st. d. štev: 9, 30, 113, 124, 151, 272, 300, 333, 380, 384, 474, 481.

Vse te obligacije izplačevala bode deželna denarnica od dne 31. oktobra 1874 naprej v zneskih preračunjenih v avstr. veljavi. Obligaciji štev. 159 za 50 gl. in štev. 563 za 100 gl. že izsrečkani dne 30. aprila 1872 še niste bili realizirane od dotičnih strank in od tih ne teko več obresti že od 1. novembra 1872 sem.

(Razstava). Kakor je bilo uže zadnjič omenjeno, naznanja vodstvo bratovščine vednega čiščenja prijateljem cerkvene umetnosti in udom bratovščine, posebno pa p. n. gg. duhovnikom, da bode letošnja razstava imenovane bratovščine od 15. do 22. tek. meseca v hiši Coronini-evi ulice Rabatta. Ker bodo letos *prvikrat* nekatere reči narejene v pravem cerkvenem stilu razstavljene, naj nihče gg. duhovnikov ne zamudi razstavo si ogledati. Prijateljem cerkvene umetnosti priporočimo pri tej priliki list „der Kirchenschmuck“, na leto stane 2 gold. v Gradcu.

(Zastran razstave goveje živine) zavrne mo bralce na dotično obširno naznanilo na drugi strani lista.

Razne vesti.

— V Prelesji — občina Plava, so ubili gospodarja po domače Verb. Povod temu hudodelstvu dajal je razpor med ondrotnimi prebivalci in sosednimi Brici, ki imajo skup še ne razdeljene občinske pašnike. Imenovani gospodar je sekal na lastnem oddelku raglje, mladeneč Bric to vidi, mu grozi, da ne bo dolgo sekal ter mu vrže kamen v glavo tako, da mrtev obleži. Kakor čujemo, sedita že dva tega hudodelstva sumljiva človeka v zaporu. Le liberalni bodite, udrihajte po duhovnih, hudelnike pa pitajte in imeli boste srečne občine — po ječah.

— Banka Slovenija — oddelek ogenj. Izkazi tega oddelka obsegajo delovanje od enega tedna do drugega; odveč bi bilo posnemati tu vsak posamezen izkaz, kajti zadosti nam bode, ako pogledamo le enega ali drugega.

Letni izkaz za 1873 kaže nam dne 31. decembra 1873 štev. polic 16365 z ostalo premijo na lastni račun 327.029 gl. in mesečni dne 28. februarja t. l. pa štev. polic 18376 z ostalo premijo 358.439 gl. Iz tega se posname, da se je pomnožilo število polic od novega leta do konca februarja t. l. za 2011 in premija na lastni račun pa za 31410 gl. in če pomislimo, da mesečni izkaz od dne 30. aprila t. l. obsega skupaj 19980 polic vse premije na lastni račun pa 392.327 gl. je očitno, da se je v prvih štirih mesecih t. l. pomnožilo število polic za 3615 in premija na lastni račun pa za 65.298 gl. kar nam odločno kaže napredek tega oddelka. Res, da razun teh števil so tudi rudeče številke, katere nam bi od druge strani pokazale vse to, kar je ta oddelek za požare izdal, koliko da ima administrativnih stroškov itd.; vse to pa priporočamo prihodnosti, kajti kmalo nam bode prinesel občni zbor bilancijsko, katere pričakujemo z mirno vestjo in to tim več, ker pričujoče številke so nam porok napredovanja pri vsim obrekovanji po časopisih in po privatnih potih.

Pokazati se mora, da je naš mili narod postal že tudi toliko previden, da v kljub neštevilnih laži se vendar poprime le svojega zavoda, in da rajši svoje žulje njemu prepušča kot ptujcem. Kedo se zamore nad tem spodtikovati? Slovenci! bodimo previdni, pazimo za blagostanje svojega naroda, in če nam gre za svete nam narodne koristi, ne dajmo se motiti ne po časnikih in ne po drugih potih, ampak stopimo skupaj in odstranimo vse, kar bi nam znalo mir kaliti.

— Nov list. V Poli začel je izhajati nov list z imenom *eco dell' arena*. V svojem programu ima kot vodilo *neodvisnost* in *nравnost*, prinašal bode raznotero tvarino in stane za avstrijske dežele 3 gold. na leto.

— Tobakarjem na čast. — Poraba smodek raste v Avstriji od leta do leta. Med tem, ko je bilo l. 1869 prodano 759.076.529 domačih, 3.904.611 pa neavstrijskih, prodalo se jih je l. 1873 en milijard, 131.034.828 domačih in 6.983.572 neavstrijskih.

— Za zvonove na sv. Gori so darovali: Druga pošiljatev g. vikarja na Libušini 4 gl. — G. Peter Merlo 2 gl. — G. Jožef Filipič 1 gl. Iz Trsta: S. V. 10 gl. — M. C. 1. gl. — M. B. 1 gl. — N. N. 1 gl. — N. N. 1 gl.

Gospodarske stvari.

Razpis daril.

I. Da bi c. kr. ministerstvo za poljedelstvo vtelnjitev mlekarskih društev tudi po naših avstrijskih planinah pospeševalo, razpisuje v ta namen več daril:

1. Eno darilo od 500 gold. za sirarske družbe, ktere vsak dan vsaj 400 bokalov mleka predelajo v sir in celo leto skupno delajo.

2. Dve darili po 400 gold. za sirarske družbe ktere tudi vsaj 400 bokalov mleka predelajo v sir, pa le po zimi ali le poleti skupno delajo.

3. Dve darili po 300 gold. za sirarske družbe, ktere menj od 400 bokalov vsak dan predelajo v sir, ali ktere v vsem ne zadostujejo k dosegu višega darila.

II. Za omenjena darila se smejo poskušati vse po avstrijskih planinah že obstoječe mlekarske družbe, kakor tudi druge, ki še le bodo v l. 1874 to delovanje pričele. Dotične prosbe se imajo vložiti do dne 15. nov. 1874 l. pri ministerstvu za poljedelstvo, posredno po c. kr. namestništvu, ali po deželni vladi, ali tudi po c. kr. kmetijski družbi svoje dežele.

III. Družbe, koje so že prijele kako državno darilo, ne morejo več prositi za podelitev, razun, če je kaka posebna preuredba v društvu se dovršila, koja jim dotično pravico podeluje.

IV. Vsaktera taka družba ima imeti saj deset družbenikov.

V. V prošnji naj se natančno in vestno odgovori na ta vprašanja:

1. Kako dolgo že obstoji družba, kdo jo je ustanovil?

2. Koliko družabnikov sedaj šteje?

3. V ktere občine spadajo družabniki po njih posestvu?

4. Koliko molzne živine imajo?

5. Ali samo mleko skupno izdelujejo, ali pa tudi pašnike v družbi uživajo.

6. Kako se glasi družbina pogodba. (Priloži naj se en prepis pogodbe.)

7. Ali se mlekari v lastnem ali v najetem stanu, kako je stan vredjen?

8. Kako plačilo dobiva mlekar in njegovi pomagaleci?

9. Koliko mleka se na dan, koliko sploh predela?

10. Kteri so glavni izdelki, kteri stranski; se li rabi gorkomer, da se na tanjko določi stopinja gorkote, kako se porabi siratka?

11. Kako se prodajajo mlekarski izdelki, kako ceno imajo?

12. Koliko so tehtali mlekarski izdelki v preteklem letu 1873 in v poprejšnjih letih? Koliko denarja se je prejelo za to? Koliko se ima odšteti za stroške; koliki čisti znesek se je razdelil med družabnike?

VI. Predložene prošnje se bodo izročile v presojevanje izbranemu odboru zvedencev; ako bo treba, pojdejo nekteri odboruiki tudi pregledovat mlekarnice in družbe, ki se za darila oglašijo.

VII. Prisodila in razdelila se bodo darila od c. kr. ministerstva. Ako izmed prošnikov nobeden ne zasluži celega darila, bode ministerstvo razpisana darila le deloma podelilo.

C. kr. ministerstvo za poljedelstvo.

(Gosp. l.)